

5-18 Yaş Kız Çocuğu Olan Annelerin Human Papilloma Virüs Aşısına Yönelik Bilgi Durumlarının Belirlenmesi: Aile Sağlığı Merkezli Bir Çalışma
Estimation of Knowledge Levels of Mothers' 5-18 Years Old Child's on Human Papilloma Virus Vaccine: Case Study With Family Health Centre

Aysel TOPAN¹, Özlem ÖZTÜRK ŞAHİN², Şirin HARKIN³, Tülay KUZLU AYYILDIZ⁴

ÖZ

Amaç: Human papilloma virüs (HPV) enfeksiyonunun serviks kanseri ile olan ilişkisi bilinmektedir. Proflaktik HPV aşılı, enfekte olmamış kişileri HPV enfeksiyonuna ve onun getireceği risklere karşı korumaktadır. Bu yüzden özellikle 5-18 yaş grubu kız çocuğu olan annelerin bilgilendirilmesi oldukça önemlidir. Bu çalışma 5-18 yaş grubu kız çocuğu olan annelerin HPV aşısına yönelik bilgi durumlarının belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma grubunu Ocak-Mayıs 2016 tarihleri arasında Zonguldak İlinde 11 Aile Sağlığı Merkezine başvuran ve araştırmaya katılmayı kabul eden 5-18 yaş kız çocuğu sahibi 192 anne oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimi yapılmamış olup evren üzerinde çalışılmıştır. Verilerin toplanmasında; literatür ve uzman görüşleri doğrultusunda annelere, HPV Aşısı hakkında bilgi durumlarını belirlemek amacı ile hazırlanmış olan anket formu kullanılmıştır. Anketler araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde istatistiksel analizler kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistiklerde, kategorik yapıdaki veriler sayı ve yüzde olarak ifade edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan annelerin %53,6'sının 31-40 yaş arasında, %36,5'inin ilköğretim mezunu, %57,8'inin ev hanımı ve %51'inin bir çocuk sahibi olduğu saptanmıştır. Annelerin %74'ü HPV'yi hiç duymamışken %58,9'u nasıl bulaştığını bilmemektedir. Araştırmaya katılan annelerin %51,6'sı serviks kanserinden korunma yolunun olduğunu, %82,8'inin serviks kanseri aşısı hakkında herhangi bir şey duymadığını belirtirken, %82,4'ü HPV aşısı ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip olmadığını ifade etmiştir. Annelerin %95,3'ü HPV aşısının fiyatı hakkında bilgisi olmadığını söylerken, annelerin %48,4'ünün HPV aşısının kimlere yapıldığını bilmediğini belirtirken, %41,7'si HPV aşısının 1 doz uygulanması gerektiğini düşünmektedir. Araştırmaya katılan annelerin %65,6'sı HPV aşısını 5-25 yaşları arasında yapılması gerektiğini belirtirken, %31,8'i 0-55 yaş arasında yapılması gerektiğini belirtmiştir. Araştırmaya katılan annelerin %99,5'inin aşı yaptırmadığını, %72,4'ü HPV aşısı hakkında herhangi bir şey duymadığı için HPV aşısını yaptırmadığını, %78,6'sı HPV aşısının zararlı olmadığını, %97,4'ü çocuğuna HPV aşısını yaptırmadığını ve %67,7'si de HPV aşısını çocuğuna yaptırmayı düşünmediğini ifade etmiştir.

Sonuç: Araştırma sonucunda 5-18 yaş arası kız çocuğu olan annelerin HPV ve HPV aşısına yönelik bilgilerinin yetersiz olduğu saptanmış olup çoğunluğunun aşı hakkında bilgi sahibi olmadığı ve çocuklarına yaptırmak istemedikleri belirlenmiştir. Bu nedenle hemşirelerin lisans ve lisansüstü eğitim programlarında serviks kanseri, erken tanı ve korunmaya yönelik konulara yer verilmesi, toplum sağlığı açısından serviks kanseri ve HPV aşısı konularında toplumun bilgilendirilmesi, önlenmesine ilişkin tedbirlerin öğretilmesi amacıyla sözlü, yazılı ve görsel iletişim araçlarının yoğun bir şekilde kullanılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Anne, HPV, serviks kanseri

ABSTRACT

Purpose: The relationship of human papilloma virus (HPV) infection and cervical cancer is obvious. Prophylactic HPV vaccines protect who is not vaccinated yet against HPV infection and its risks. For this reason, informing the mothers having girl 5-18 years old is very essential. This descriptive study aims to estimate those mothers' knowledge level on HPV vaccine.

Geliş Tarihi/Received: 29.05.2018

Kabul Tarihi/Accepted: 21.01.2019

¹ Dr. Öğr. Üyesi. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Zonguldak, ORCID: 0000-0002-5883-0045

² Dr. Öğr. Üyesi. Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Karabük, ORCID: 0000-0001-8781-3706

³ Öğr. Gör. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Zonguldak, ORCID: 0000-0002-1331-7635

⁴ Doç. Dr. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Zonguldak, ORCID: 0000-0002-8924-5957

Sorumlu yazar /correspondence: Dr. Öğr. Üyesi Aysel TOPAN, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Zonguldak, e-posta: ayskose@hotmail.com

Materials and Methods: The universe of this research consists of 192 mothers having girls 5-18 years old and applying to 11 family health centres located in Zonguldak provincial centre between January-May 2016. Data were collected between January-May 2016. This research was handled by universe instead of sample selection. Data were collected by a survey form prepared according to literature and expert's opinion, in face-to-face interview. All data were statistically analysed, and data in categorical structure were presented as number and percent in descriptive statistics.

Results: In this research, %53.6 of mothers was 31-40 years old, %36.5 graduated from primary school, %57.8 was housewife, %51 had only 1 child. %74 of mothers was unaware of HPV while %58.9 did not know how it infects. %51,6 knew the method of protection against cervical cancer, %82,8 did not heard the cervical cancer vaccine while %82,4 did not know HPV vaccine. %95.3 did not know the cost of HPV vaccine, %48.4 did not know who is injected by HPV vaccine while %41.7 guessed HPV vaccine must be done only one dose. %65.6 thought HPV vaccine must be done between 5-25 years old whereas %31.8 thought this range is 0-55 years old. %99.5 of mothers did not vaccinated while %72.4 reported they were not vaccinated since they did not hear something about HPV vaccine. %78.6 thought HPV vaccine is not unhealthy, %97.4 reported they did not have girls vaccinated, and %67.7 reported they do not intend to have girls vaccinated.

Conclusion: It was estimated that the knowledge level of mothers having girls 5-18 years old was insufficient, and most of them did not have the information about vaccine. They also did not intend having girls vaccinated. For this reason, the cervix cancer, early diagnosis and protection must be subjected in the graduate and postgraduate levels of nursing education. Besides, the verbal, written and visual communication tools must be used for the purposes of informing the community with respect to the cervix cancer and HPV vaccine, and also its prevention methods within the frame of communal health activity.

Keywords: Mother, HPV, Cervix cancer

Giriş

Serviks kanseri, kadın üreme sistemi organları kanserleri arasında erken teşhis edilebilen ve önlenebilen bir kanser türüdür ve dünyada kadınlarda en fazla görülen kanserler arasında meme kanserinden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Dünyada her yıl 409 bin yeni serviks kanseri teşhis edilmekte ve serviks kanserine bağlı her yıl 234 bin ölüm gerçekleşmektedir (1).

Serviks kanseri insidansı bölgelere göre değişiklik göstermekte olup, Ortadoğu'da insidansı 100.000'de 4.8 iken Doğu Afrika'da 100.000'de 44.3'tür. Amerika'da yılda 13.000 hasta yeni tanı almakta ve 4100 hasta serviks kanseri nedeniyle hayatını kaybetmektedir (2). Türkiye'de ise Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü'nün 2017 verilerine göre 2014 yılında serviks kanseri insidansı 100.000'de 4.0 olarak bildirilmiştir (28).

Yapılan araştırmalara göre servikal kanser oluşumunda birçok risk faktörü olup; cinsel aktivite, pap-smear testi yaptırmama, sigara kullanımı ve zayıf immün sistem bunlardandır. Human Papilloma Virüs (HPV) ise bu risk faktörlerinin en başında gelenlerindedir. HPV enfeksiyonunun serviks kanseri ile olan ilişkisi bilinmektedir. Preinvaziv servikal neoplazilerin çoğunda ve serviks kanserlerinin hemen tamamında HPV virüsü tespit edilmektedir (3).

Human Papilloma Virüs çift sarmallı, dairesel, 8000 baz çifti içeren, zarfsız bir DNA virüsü olup bugün için 120 civarında değişik tipi tanımlanmıştır. Günümüzde serviks kanseri olgularının (%99'unun) HPV'nin belirli tiplerine bağlı olarak ortaya çıktığı saptanmıştır. Tanımlanan HPV virüs alt tiplerinden Tip 16 serviks kanserlerinin %54'ünden, Tip 18 ise %13'ünden sorumlu tutulmaktadır (4). Serviks kanseri ile HPV enfeksiyonu arasında güçlü bir ilişki olması araştırmacıları HPV enfeksiyonuna karşı aşı geliştirmeye yöneltmiştir (5).

HPV enfeksiyonlarına karşı geliştirilen aşilar profilaktik aşilar ve terapötik aşilardır. Profilaktik aşilar, sağlıklı kişilerde HPV enfeksiyonu ve bağlı lezyonların gelişimini önlemek için geliştirilmektedir. Terapötik aşilar ise prekanseröz lezyon ve serviks kanseri gelişmiş olgularda lezyonların regresyonunu ve remisyonunu sağlamayı amaçlamaktadır (6). Güncel olarak iki farklı HPV aşısı pazarlanmaktadır. Her iki aşı da rekombinant teknoloji kullanılarak hazırlanmış, korumaya yönelik olup tedavi edici değildir. İntamüsküler olarak uygulanılır ve tercihen seksüel aktivite başlamadan yani HPV ile bulaş olmadan yapılması önerilmektedir (7). Teorik olarak seksüel aktivite başlamadan önce uygulanmalıdır görüşü olsa da, seksüel aktif dönemde de koruyuculuğu olduğu

bildirilmektedir. Haziran 2006'da FDA tarafından HPV aşısı 9-26 yaş grubuna 3 doz şeklinde uygulanmak üzere onaylamıştır (8). ABD'de'de 2006 yılı itibariyle, Aşı Uygulama Danışma Kurulu (ACIP), 11-12 yaş grubundaki kız çocuklarının rutin olarak üç doz HPV aşısı ile aşılmasını tavsiye etmektedir (29). Amerikan Pediatri Akademisi (APA) aynı şekilde 11 ile 12 yaş aralığında 3 üç doz HPV aşısının rutin olarak uygulanmasını tavsiye etmektedir. On üç ile 26 yaş arasında, daha önce bağışıklığı olmayan ya da dozlarını tamamlamayanların da dozlarını tamamlayarak aşılmasını gerektiğini bildirmektedir (30). Ülkemizde, HPV için ulusal bir aşılama programı bulunmamaktadır. Türk Jinekolojik Onkoloji Derneği HPV aşısını önermektedir. Her iki tip HPV aşısı Türkiye'de bulunmaktadır (10). Profiltik HPV aşıları, HPV ile enfekte olmamış kişileri HPV enfeksiyonuna ve onun getireceği risklere karşı (serviks, vajen, vulva, penis kanseri ve genital siğiller) korumaktadır (8).

Servikal kanser insidansının yüksek olduğu gelişmekte olan çok az ülke ulusal aşılama programı kullanmaktadır. Az gelişmiş ülkelerde serviks kanseri insidansı ve buna bağlı ölümler artmaktadır. Toplumun HPV aşısına karşı tutum ve bilgi düzeyini inceleyen araştırma sonuçlarına göre, halk arasındaki kaygılar; yan etki ve güvenilirlik, etkinlik, maliyet, aşılamanın verdiği yalancı güvenlik hissi ile cinsel aktivitenin artacağı korkusu şeklinde bildirilmiştir (9). Hemşireler bu hizmetten yararlanacak olan bireylerin annelerinin HPV aşısı ile ilgili bilgilerini öğrenerek yanlış ve eksik bilgileri tamamlamak için sağlık eğitimleri planlayıp uygulayabilirler. Sağlık eğitiminde hedef grubun konu hakkında bildikleri, bilmedikleri ve yanlış bildiklerini öğrenmek eğitimin başarısı ve davranış değişimini sağlamak için önemlidir (31). Bu çalışma 5-18 yaş arası kız çocuğu olan annelerin HPV ve HPV aşısına yönelik bilgi durumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Araştırma Zonguldak İl Merkezinde 5-18 yaş kız çocuğu olan annelerin Human Papilloma Virüsü Aşısına yönelik bilgi durumlarının belirlenmesi amacı ile Ocak 2016-Mayıs 2016 tarihlerinde tanımlayıcı, kesitsel olarak yapılmıştır.

Araştırma Sorusu

5-18 yaş grubu çocuğu olan anneler Human Papilloma Virüsü hakkında yeterli bilgiye sahip midir?

Araştırmanın Yapılacağı Yer ve Özellikleri

Araştırmanın uygulaması Zonguldak İl merkezinde bulunan aile sağlığı merkezlerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri Ocak 2016-Mayıs 2016 tarihleri arasında toplanmıştır. Zonguldak İl Merkezinde bağlı 11 adet Aile Sağlığı Merkezi bulunmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan Aile Sağlığı Merkezleri:

- Bahçelievler Aile Sağlığı Merkezi:
- Soğuksu Aile Sağlığı Merkezi
- Sendika Aile Sağlığı Merkezi
- Acılık Aile Sağlığı Merkezi
- Karaelmas Aile Sağlığı Merkezi
- Çaydamar Aile Sağlığı Merkezi
- Rat Aile Sağlığı Merkezi
- Mithatpaşa Aile Sağlığı Merkezi
- İnağzı Aile Sağlığı Merkezi
- Yeşilmahalle Aile Sağlığı Merkezi
- Meşrutiyet Aile Sağlığı Merkezidir.

Çalışma; kurum yöneticileri ile görüşülerek uygun, belirlenen zamanlarda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Zonguldak İl merkezinde bulunan 11 aile sağlığı merkezinde bulunan 5-18 yaş grubu kız çocuğu olan anneler oluşturmaktadır. Aile Sağlığı merkezlerinde 5-18 yaş grubu çocuk ya da annelerine ait kayıt tutulmamaktadır. Bu nedenle il merkezinde bulunan tüm aile sağlığı merkezlerine araştırmanın yapıldığı tarihlerde herhangi bir nedenle başvuran 5-18 yaş kız çocuğu olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 192 anne araştırma grubunu oluşturmuştur. Bu tarihlerde ASM'lerine başvuran 23 anne araştırmaya katılmayı kabul etmediği için çalışma grubuna alınamamıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 192 anne araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Annelerin araştırma kapsamına alınma kriterleri:

- 5-18 yaş grubu kız çocuğuna sahip olması,
- Araştırma onam formunu doldurmuş olması,
- Zihinsel bir engeli olmaması.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında; literatür (1,2,5,19,20,21) ve uzman görüşleri doğrultusunda annelere,

Human Papilloma Virüsü Aşısına yönelik bilgi durumunu belirlemek amacı ile hazırlanmış olan anket formu kullanılmıştır. Anket Formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, demografik özellikleri içeren 8 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölümde cinsel yolla bulaşan hastalıkları, bulaşma yolları, rahim ağzı kanseri ve HPV aşısı, HPV aşısını kendilerine ve çocuklarına uygulamak isteyip istemeyecekleri hakkında bilgilerini içeren 23 sorudan oluşmaktadır. Anket formu toplam 31 çoktan seçmeli sorudan oluşmuştur.

Araştırmanın Uygulanması

Çalışmada, araştırmacılar tarafından katılımcılara, araştırmanın amacı açıklandıktan ve katılmayı kabul eden annelere yazılı onamları alındıktan sonra hazırlanmış anketler ASM'lerde yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Araştırmanın yapıldığı tarihlerde haftanın iki günü herhangi bir sebeple ASM'lere başvuran, 5-18 yaş kız çocuğu olan, araştırmaya katılmayı kabul eden ve zihinsel bir engeli olmayan annelerden veriler toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

İstatistiksel değerlendirmede SPSS 16.0 paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistiklerde, kategorik yapıdaki veriler sayı ve yüzde olarak ifade edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

1. Araştırmanın yapılabilmesi için Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul'undan etik kurul onayı alınmıştır.
2. Aile Sağlığı Merkez'lerinde araştırmanın yapılabilmesi için İl Sağlık Müdürlüğü'nden kurum izni alınmıştır.
3. Araştırmaya katılan annelere onam formu doldurulmuştur.

Bulgular

Araştırmaya katılan annelerin %53,6'sının 31-40 yaş arasında olduğu, annelerin %36,5'inin ilköğretim mezunu ve 57,8'inin ev hanımı olduğu, %94,3'ünün evli ve %51'inin 1 çocuk sahibi olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan annelerin %44,8'inin 1501-3000 TL gelirinin olduğu ve %91,7'sinin sosyal güvencesi olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan annelerin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusundaki bilgi düzeyleri incelendiğinde cinsel yolla bulaşan hastalıklar denildiğinde %27,1'inin hiçbir fikri yokken %49,5'i cinsel yolla bulaşan hastalıkları cinsel

temasla ve cinsel ilişkiyle bulaşan hastalıklarla ilişkilendirmiştir. Annelerin %81,8'i AIDS'in cinsel yolla bulaştığını düşünmektedir (Tablo 1).

Araştırmaya katılan annelerin %58,9'u HPV'nin nasıl bulaştığını bilmemektedir. Annelerin %52,1'i HPV'nin kadınlarda görüldüğünü ve %32,8'i HPV'nin rahim kanserine neden olduğunu düşünmektedir. Araştırmaya katılan annelerin %74'ü HPV'yi eğitim hayatları sırasında aldıkları sağlık bilgisi dersinden duyduğunu ve %60,4'ü HPV denildiğinde hiçbir fikrinin olmadığını belirtmektedir (Tablo 2).

Araştırmaya katılan annelerin %51,6'sı rahim ağzı kanserinden korunma yolunun olduğunu düşünmekteyken, %82,8'i rahim ağzı kanseri aşısı hakkında daha önce bilgi almamıştır. Annelerin %95,3'ü HPV aşısının fiyatı hakkında bilgisi olmadığını söylerken, %82,3'ü rahim ağzı kanserinin aşısının fiyatını SGK'nın karşılayıp karşılamadığını bilmediğini ifade etmektedir. Annelerin %48,4'ünün HPV aşısının kimlere yapıldığını bilmediğini belirtirken %41,7'si HPV aşısının bir doz uygulanması gerektiğini düşünmektedir (Tablo 3).

Araştırmaya katılan annelerin %82,8'inin rahim ağzı kanseri aşısı hakkında herhangi bir şey duymadığını belirtirken %82,4'ünün HPV aşısı ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip olmadığını ifade etmektedir (Tablo 4).

Araştırmaya katılan annelerin %99,5'inin aşı yaptırmadığını, %72,4'ü HPV aşısı hakkında herhangi bir şey duymadığı için HPV aşısını yaptırmadığını belirtmektedir. Annelerin %78,6'sı HPV aşısının zararlı olmadığını düşünürken %97,4'ü çocuğuna HPV aşısını yaptırmadığını ve %67,7'si de HPV aşısını yaptırmayı düşünmediğini belirtmiştir (Tablo 5).

Tartışma

Günümüzde serviks kanseri olgularının HPV ile ilişkisi bilinmektedir (3, 4, 11). Hindistan, Orta ve Güney Amerika ülkeleri, Afrika ülkelerinde (100.000'de 30'un üzerinde) (12), Doğu, Avrupa ve Balkan ülkelerinde (100.000'de 20'nin üzerinde) (13) serviks kanseri insidansları ülkemize göre (100.000'de 4) (14) yüksek olmasına rağmen; ülkemizde cinsel aktivite yaşının giderek düşmesi (15), cinsel partner sayısının artması ve kondom kullanımının diğer ülkelere oranla düşük olması (16), gençlerde sigara kullanma yaşının küçülmesi ve sigara

Tablo 1. Annelerin Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar Konusundaki Bilgi Durumları

Özellikler	Evet		Hayır		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Cinsel yolla bulaşan hastalıklar denildiğinde akla gelenler						
Hiçbir fikrim yok	52	27,1	140	72,9	192	100
Bulaşıcı tüm hastalıklar	40	20,8	152	79,2	192	100
İnsandan insana geçen hastalıklar	30	15,6	162	84,4	192	100
İnsandan insana yakın temasla geçebilecek hastalıklar	42	21,9	50	78,1	192	100
Eşlerden bulaşan hastalıklar	57	29,7	135	70,3	192	100
Sadece cinsel ilişkiyle bulaşan hastalıklar	72	37,5	120	62,5	192	100
Cinsel temasla ve cinsel ilişkiyle bulaşan hastalıklar	95	49,5	97	50,5	192	100
Diğer	1	0,5	191	99,5	192	100
Cinsel yolla bulaştığını düşündükleri hastalıklar						
AIDS	157	81,8	35	18,2	192	100
Hepatit	85	44,3	107	55,7	192	100
Cinsel bölgede görülen siğiller	99	51,6	93	48,4	192	100
Cinsel bölgede görülen uçuklar	101	52,6	91	47,4	192	100
Frengi	67	34,9	125	65,1	192	100
Bel soğukluğu	64	33,3	128	66,7	192	100
Kasık biti ve uyuz	52	27,1	140	72,9	192	100
Diğer	12	6,2	108	93,8	192	100

Tablo 2. Annelerin Human Papilloma Virüsü İle İlgili Bilgi Durumları

Özellikler	n	%
HPV nasıl bulaşır?		
Bilmiyorum	113	58,9
Sindirim yoluyla	3	1,6
Cinsel yolla	70	36,5
Temas yoluyla	5	2,6
Solunum yoluyla	1	5
HPV kimlerde görülür?		
Erkeklerde	4	2,1
Kadınlarda	100	52,1
Kız çocuklarında	21	10,9
Hem erkeklerde hem kadınlarda	67	34,9
HPV hangi hastalığa neden olur?		
Meme Kanserine	13	6,8
Yumurtalık kanserine	32	16,7
Rahim kanserine	63	32,8
Rahim ağzı kanserine	58	30,2
Vulva kanserine	6	3,1
Diğer	20	10,4
HPV duyduysanız nereden duydunuz? Bilgi edinme kaynakları		
İnternet	23	12,0
Televizyon, gazete, dergi...	27	14,1
Arkadaşlarımdan	5	2,6
Doktor veya hemşirelerden	16	8,3
Okul konferanslarından	5	2,6
Sağlık bilgisi dersinden	12	6,2
Duymadım	142	74,0
Diğer	6	3,1
HPV denildiği zaman akla gelenler		
Hiçbir fikrim yok	116	60,4
Kanser	30	15,6
Cinsel yolla bulaşan hastalıklar	46	24,0
Genital siğiller	24	12,5
Virüs	34	17,7
Hastalık etkeni mikrop	10	5,2
Cinsel bölgede görülen bit	2	1,0
Toplam	192	100,0

Tablo 3. Annelerin Rahim Ağzı Kanseri ve Aşısı Konusunda Bilgileri (1)

Özellikler	n	%
Rahim ağzı kanserinden korunma yolu var mıdır?		
Evet	99	51,6
Hayır	11	5,7
Bilmiyorum	82	42,7
Rahim ağzı kanseri aşısı hakkında daha önce bilgi aldınız mı?		
Evet	33	17,2
Hayır	159	82,8
HPV aşısının fiyatı hakkında bilginiz var mı?		
Evet	9	4,7
Hayır	183	95,3
Rahim ağzı kanseri aşısının fiyatını sosyal güvence karşılıyor mu?		
Evet	6	3,1
Hayır	28	14,6
Bilmiyorum	158	82,3
Rahim ağzı kanseri aşısı kimlere yapılmalıdır?		
Bilmiyorum	93	48,4
Evli kadınlara	50	26,0
Bekar kadınlara	15	7,8
Çocuklara	2	1,0
Cinsel aktif herkese	29	15,1
Adölesan/ergen kızlarda	3	1,6
HPV aşısı kaç doz uygulanmalıdır?		
1	80	41,7
2	62	32,3
3	37	19,3
4 ve üzeri	13	6,8
HPV aşısı kaç yaşında uygulanmalıdır?		
5-25 yaş	126	65,6
0-55 yaş	61	31,8
60 yaş ve üzeri	5	2,6
Toplam	192	100

Tablo 4. Annelerin Rahim Ağzı Kanseri ve Aşısı Konusunda Bilgileri (2)

Özellikler	Evet		Hayır		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Rahim ağzı kanseri aşısı hakkında bilgi aldıysanız nereden aldınız?						
İnternet	11	5,7	181	94,3	192	100
Televizyon, gazete, dergi...	18	9,4	174	90,6	192	100
Ailemden	2	1,0	190	99,0	192	100
Arkadaşlarımdan	2	1,0	190	99,0	192	100
Doktor veya hemşirelerden	19	9,9	173	90,1	192	100
Okul konferanslarından	2	10,0	190	90,0	192	100
Sağlık bilgisi dersinden	5	2,6	187	97,4	192	100
Duymadım	159	82,8	33	17,2	192	100
Diğer	1	0,5	191	99,5	192	100
HPV aşısı ile ilgili hangi bilgilere sahipsiniz?						
Aşı pahalı	6	3,1	186	96,9	192	100
Aşı ergen kızlara yapılıyor	13	6,8	179	93,2	192	100
Bebeklikten itibaren birkaç doz yapılıyor	1	0,5	191	99,5	192	100
Cinsel ilişkiye girmeden olması gerekiyor	10	5,2	182	94,8	192	100
Cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı koruyucu	19	9,9	193	90,1	192	100
Genital siğillere karşı koruyucu	12	6,2	180	93,8	192	100
Kansere karşı koruyucu	17	8,2	175	91,8	192	100
Aşı ücretini kişi kendisi ödüyor	7	3,6	185	96,4	192	100
Bilgi almadım	160	82,4	32	17,6	192	100

Tablo 5. Annelerin Kendisi ve Kız Çocukları İçin HPV Aşısını Kabul Etme veya Etmeme Durumları

Özellikler	Evet		Hayır		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
HPV aşısı yaptırdınız mı?	1	0,5	191	99,5	192	100
Rahim ağzı kanseri aşısını yaptırmama nedenleri						
Hiç duymadım	193	72,4	53	27,6	192	100
Aşının fiyatı çok pahalı	3	1,6	189	98,4	192	100
Aşının yan etkilerini bilmediğim için	23	12,0	169	88,0	192	100
Ailem yaptırmadığı için	23	12,0	169	88,0	192	100
Zararlı olduğunu düşündüğüm için	9	4,7	183	95,3	192	100
Aşırı yaptırdım	1	0,5	191	99,5	192	100
Diğer	15	7,8	177	92,2	192	100
Rahim ağzı kanseri aşısı sizce zararlı mıdır?	41	21,4	151	78,6	192	100
Çocuğunuza HPV aşısı yaptırdınız mı?	5	2,6	187	97,4	192	100
Yaptırmadıysanız yaptırmayı düşünür müsünüz?	62	32,3	130	67,7	192	100

kullanma oranının artması (17, 18) HPV ile bulaş oranının artması ve dolayısı ile serviks kanser insidansının da yükselmesi beklenmektedir. Bundan dolayı kadınların HPV hakkında bilgilendirme ve aşısı ile bağışıklama farkındalıklarının artırılması gelecekte daha da önemli hale gelecektir. Bu çalışmada, 5-18 yaş grubu kız çocuğu olan annelerin HPV aşısına yönelik bilgi düzeyleri ile ilgili bulgulara yer verilmiş, bu bulgular literatür ile karşılaştırılmıştır. Cinsel yolla bulaşan hastalıklar denildiğinde annelerin %27,1'inin hiçbir fikri olmadığı, %81,8'i AIDS'in cinsel yolla bulaştığını belirtmiştir. Yazıcı (19) cinsel yolla bulaşan hastalıklarla ilgili kadınların bilgi

düzeylerini inceleyen çalışmada kadınların %95,3'ünün AIDS'i bildikleri, Yurtsev (3) HPV aşısı ile ilgili ergen kızlar ve annelerin bilgi seviyelerini ölçtükleri araştırmalarında ise annelerin cinsel yolla bulaşan hastalık olarak en çok (%54,5) AIDS'i bildirdikleri belirtilmiştir. Yapılan diğer çalışmalarda da AIDS'in ilk sırada yer aldığı görülmüştür. Annelerin ve kadınların AIDS'i cinsel yolla bulaşan enfeksiyon olarak bildirmelerinde yazılı ve görsel medyada AIDS hastalığına daha çok yer verilmesi ve bu bilgilerin yeterli bir şekilde kaynağına ulaşabilmesinin etkisi olduğunu düşündürmektedir. Aynı zamanda cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda annelerin

bilgilerinin yetersiz olmasının annelerin yaş ortalamasının genç ve eğitim düzeylerinin düşük olmasından kaynaklanabileceğini akla getirmektedir. Araştırmaya katılan annelerin %74'ü HPV'yi hiç duymamışken %58,9'u nasıl bulaştığını bilmemektedir. Bu çalışmayla uyumlu olarak Yurtsev'in (3) ergen kızlar ve annelerinin HPV aşısına ilişkin bilgi ve görüşlerini değerlendirdiği çalışmada; annelerin %60,8'inin, Ozan ve ark. (20) Kadın Hastalıkları ve Doğum Polikliniğine Başvuran Hastaların HPV ve Aşısı Hakkındaki Bilgi Düzeylerini değerlendirdikleri çalışmalarında kadınların %66,4'ünün, Köse ve ark. (21) 2014 yılında annelerin HPV aşısı hakkında bilgi ve tutumlarını değerlendirdikleri çalışmalarında lise mezunu annelerin %81,5'inin, Örenli'nin (22) yaptığı çalışmada ise annelerin %73,3'ünün HPV'yi daha önce hiç duymadıkları bildirilmiştir. Araştırmanın bu bulgusu ülkemizde yapılan araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Diğer ülkelerde yapılan çalışmalarda ise Davlin ve ark. (23) Amerika'da düşük gelirli ailelerle yaptıkları çalışmalarında, annelerin %73,4'ünün HPV'yi duydıklarını, Tozzi ve ark. (24) İtalya'da adölesan kızların annelerinin HPV bağışıklaması hakkındaki tutumlarını inceleyen çalışmalarında ise annelerin %54'ü HPV'yi bildiklerini belirtmişlerdir. Bizim çalışmamız ile birlikte ülkemizde yapılan çalışmalarda HPV'ye yönelik bilgi sahibi annelerin oranlarının diğer ülkelerden düşük olması istenmeyen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda yazılı ve görsel medyada bu hastalığa daha az yer verilmesine, hastalığa daha az dikkat çekilmesine bağlı olabileceği düşünülmektedir.

HPV'yi daha önce duyan annelerin HPV hakkında bilgi düzeylerine bakıldığında %52,1'i HPV'nin kadınlarda görüldüğünü ve %32,8'i HPV'nin rahim kanserine neden olduğunu bildirmişlerdir. Rosenthal ve ark. (25) yaptıkları çalışmada annelerin %77'si HPV'nin serviks kanserine neden olabileceğini belirtmiştir. Davlin ve ark. (23) yaptıkları çalışmada annelerin "HPV sadece kadınlarda görülür" sorusuna yanıt olarak %53,2'si yanlış cevabını vermişlerdir. Ülkemizde Yurtsev'in (3) yaptığı çalışmada ise HPV'nin neden olduğu hastalığı annelerin %71,5'inin bildiği görülmüştür. Bu sonuçlara göre araştırmada annelerin HPV ile ilgili bilgi düzeyi oldukça düşüktür ve

düşündürücüdür. Bunun nedeni annelerin eğitim düzeyinin düşük olması ve bu bölgede cinsel yolla bulaşan hastalıklar ilgili olarak verilen eğitimlerin popülasyona yeterince ulaşmaması olarak düşünülebilir. HPV'nin neden olduğu serviks kanserinin önlenmesinde bilgilendirilmenin önemi açıktır. Bundan dolayı verilecek sağlık eğitimlerinin bu grubu hedef alacak şekilde seçilmesi önerilebilir.

Araştırmaya katılan annelerin %14,1'i HPV'yi televizyon, gazete ve dergiden, %12'si internetten, %8,3'ü doktor ve hemşireden duyduğunu belirtmişlerdir. Tozzi ve ark. (24) İtalyan annelerde yaptıkları çalışmada ise annelerin %33,4 HPV'yi gazete dergilerden, %26,4'ü jinekologlardan duyduğunu, Yurtsev'in (3) yaptığı çalışmada annelerin %43,5'inin HPV'yi televizyon, dergi ve gazetelerden, %22,8'inin doktor ve hemşireden duyduğunu, belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre medyanın ön plana çıktığı, koruyucu sağlık hizmetlerinin kullanılmadığı düşünülmüştür.

Annelerin HPV aşısı hakkında %82,8'i bilgili değilken, %51,6'sı serviks kanserinden korunma yolunun bulunduğunu düşünmektedir. Örenli'nin (22) yaptıkları çalışmada annelerin %62,1'inin HPV aşısından haberdar olmadığı, Köse ve ark. (21) HPV aşısı hakkında annelerin bilgi ve tutumlarını inceledikleri çalışmalarında lise mezunu olan annelerin %78,5'inin HPV aşısını bilmedikleri, Yıldırım ve ark. (26) yaptıkları araştırmada kadınların %42,7'sinin ve Ozan ve arkadaşlarının yine aynı yıldaki çalışmalarında kadınların %54,4'ünün HPV aşısından haberdar olmadığı, Chowa ve ark. (27) Asyalı anneler üzerinde yaptıkları çalışmalarında, annelerin %65'i HPV aşısının mevcut olduğunu bilmediği görülmüştür. Araştırmada bu bulgu literatür ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan annelerin %99,5'inin aşı yaptırmadığını ve annelerin %78,6'sı HPV aşısının zararlı olmadığını düşünürken, %67,7'si de HPV aşısını çocuğuna yaptırmayı düşünmediğini belirtmiştir. Yurtsev'in (3) yaptığı çalışmada annelerin %69,4'ünün aşının zararlı olmadığı ve %58,5'inin kızını aşılatmak istemediklerini belirtmişlerdir. Yıldırım ve ark. (26) yaptıkları çalışmada annelerin %66'sı aşının zararlı olmadığını ve %75,6'sı kızlarına ve kendilerine aşı yaptırmayı kabul ettiğini bildirmişlerdir.

Rosenthal ve ark. (25) yaptığı araştırmada annelerin %75'i aşının servikal kanser ve genital siğillerden kızını koruyacağını ve %57'si aşının kızı için güvenli olacağını düşündüğünü belirtmiştir. Tozzi ve ark. (24) İtalyan anneler üzerinde yaptıkları çalışmalarında “Kızınız için HPV aşısı teklifini kabul eder misiniz?” sorusuna annelerin %83,6'sı “evet” olarak yanıtlamışlardır. Bu sonuçlara göre ülkemizde bazı bölgelerde sosyokültürel durum ve cinsellikle ilgili tutumların aşının kabul edilebilirliğini etkilediği ve HPV aşısı ile yeterli bilgilendirmenin yapılmadığı ve dolayısı ile aşıyla ilgili düşüncelerin olumsuz olduğu düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

5-18 yaş kız çocuğu olan annelerin HPV aşısı ile ilgili bilgi düzeylerini değerlendirmek amacıyla yapılan bu çalışmada; annelerin cinsel yolla bulaşan hastalıkları ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğu, çoğunluğunun HPV enfeksiyonunu cinsel yolla bulaşan hastalıklar olarak görmedikleri belirlenmiştir. Annelerin HPV ve aşısı ile ilgili bilgilerinin istenen düzeyde olmadığı saptanmış olup çoğunluğu daha önceden HPV ve aşısını duymadıklarını ifade etmişlerdir. HPV ve serviks kanseri hakkında bilgisi olanların sıklıkla bilgiye medya kaynaklı ulaştıkları saptanmıştır.

Serviks kanserinin insidansının azaltılmasında bireylerin tümünün bilgilendirmesi esastır. Sağlık profesyonellerinden bilgi almanın yetersiz olduğu görülmektedir. Bu veriler ışığında Sağlık ve Milli Eğitim Bakanlığının medya ile ortak çalışma yürütmesi bilgilendirmenin daha kolay, ulaşılabilir ve etkin olacağı düşünülmektedir. Hekimlere ve hemşirelere bu durum hakkında bilgi verilmesi ve annelerin bu konuda sağlık uzmanları tarafından eğitilmesi önerilebilir. Özellikle annelerin yanında babaların da bu konudaki farkındalığı arttırılırsa, bu hastalıktan korunma girişimleri daha başarılı olacaktır.

Toplumumuzda cinsel tabuların derecesi bölge bölge değişmekle beraber, cinsel eğitimin hala çok tartışmalı olduğu görülmektedir. HPV ve aşısı hakkında bilgi düzeyinin çok düşük bulunması, hem ergenlerin hem de ana-babalarının güvenilir bir kaynaktan eğitim alması gerektiği açık bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Bunun için okullar hem öğrenciler hem de veliler için mükemmel bir fırsat sağlayabilir.

Araştırmanın sınırlılıklarına bakıldığında, bu çalışmanın sonuçlarının sadece Zonguldak ilinin Merkez ilçesinin verilerini içermesidir, bu nedenle Türkiye için genelleştirilemez. Türkiye'de çeşitli nüfus için yapılan benzer çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca bilgiler katılımcılar tarafından kendiliğinden rapor edildi.

Kaynaklar

1. Bektaş M, İlya ÖŞ, Küsbeci Ş, Bektaş İ. Hemşirelik öğrencilerinin kendi kendine meme muayenesi, kendi kendine testis muayenesi ile HPV aşısı hakkında bilgi ve uygulamaları. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik E-Dergisi. 2014; 2(2-3).
2. The FUTURE II Study Group, Quadrivalent vaccine against human papillomavirus to prevent high-grade cervical lesions, N Engl J Med. 2007; 356(19): 1915-27.
3. Esra Yurtsev. Ergen kızlar ve annelerinin HPV aşısına ilişkin bilgi ve görüşleri [Yüksek lisans tezi]. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi; 2011.
4. Bülbül S, Yalçın S, Çölaraz N, Turgut M, Ekici İ, Doğan A, Yeltekin S. Anadolu'da 0-15 yaş çocuk annelerinin rahim ağzı kanseri ve human papilloma virüs aşılması hakkındaki düşünceleri. Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi. 2013; 2: 73-8.
5. Yıldırım M, Düzovalı Ö, Kanık A, Kırık Ö. Türkiye'deki çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanlarının insan papilloma virüs aşısı konusundaki bilgi ve tutumları. Çocuk Enfeksiyon Dergisi. 2009; 3: 62-8.
6. Dede M. Profilaktik HPV aşuları: güncel yaklaşımlar. Gülhane Tıp Dergisi. 2010; 52: 148-56.
7. Özşaran Z, Demirci S, Aras AB. Tıp fakültesi öğrencileri arasında HPV aşısı bilgi düzeyini değerlendiren anket çalışması. Türk Jinekolojik Onkoloji Dergisi. 2011; 2: 40-4.
8. Topan A, Öztürk Ö, Bahadır Ö, Eroğlu H, Harma M, Harma M.İ. Assessment of Working and Student Nurses' Knowledge Level on Cervical Cancer and Human Papilloma Virus Vaccine. Asian Pac J Cancer Prev. 2015; 16(8): 3565-72.

9. Şahbaz A, Erol O, HPV aşı uygulamaları. J Turk Soc Obstet Gynecol. 2014; 2: 126-30.
10. Türk Jinekolojik Onkoloji Derneği. HPV Aşıları 2018 [25.05.2018] Available from: <http://www.trsgo.org/menu/157/hpv-asilari>.
11. Hernandez BY, Ka'opua LS, Scanlan L, Ching JA, Kamemoto LE, Thompson PJ, et al. Cervical and anal Human Papilloma virus Infection in adult women in American Samoa. Asia Pac J Public Health. 2013; 25(1):19-31.
12. Arbyn M, Raifu AO, Autier P, Ferlay J. Burden of cervical cancer in Europe: Estimates for 2004. Ann Oncol. 2007; 18: 1708-15.
13. Kesic V, Poljak M, Rogovskaya S. Cervical cancer burden and prevention activities in Europe. Cancer Epidemiol Biomarkers Prev. 2012; 21(9): 1423-33.
14. Türkiye Kanser İstatistikleri. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Kanser Daire Başkanlığı. Ed. Gültekin M, Boztaş G. 2014.
15. Kılıç D, Kaygusuz C, Bağ B. Üniversite öğrencilerinin cinselliğe yönelik görüşleri. Türk HIV/AIDS Dergisi. 2005; 8(2): 44-55.
16. Özcan S, Aras Ş, Şemin S. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin cinsel tutum ve davranış özellikleri. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 2004; 18(1): 27-39.
17. Özcebe, H. Gençler ve sigara. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 731, 2008.
18. Akgül S, Kutluk T. Çocuk ve ergenlerde tütün kontrolü. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi. 2015; 24: 1-5.
19. Yazıcı S. 15-49 yaş grubu evli kadınların HIV/AIDS konusundaki bilgi düzeylerinin saptanması. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi. 1999; 3(1): 48-54.
20. Ozan H, Çetinkaya Demir B, Atik Y, Gümüş E, Özerkan K. Kadın hastalıkları ve doğum polikliniğine başvuran hastaların human papilloma virüs ve HPV aşısı hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 2011; 37(3): 145-8.
21. Kose D, Erkorkmaz U, Cınar N, Altınkaynak S. Mothers' knowledge and attitudes about HPV vaccination to prevent cervical cancers. Asian Pac J Cancer Prev. 2014; 15 (17): 7263-6.
22. Örenli G. İlköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören kız öğrencilerin annelerinin rahim ağzı kanseri ve HPV aşısı konusunda bilgi tutum davranışları [Yüksek lisans tezi]. Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi; 2015.
23. Davlin SL, Berenson AB, Rahman M. Correlates of HPV knowledge among low-income minority mothers with a child 9-17 years of age. J Pediatr Adolesc Gynecol. 2015; 28: 19-23.
24. Tozzi Alberto E, Ravà L, Stat D, Pandolfi E, Marino MG, Ugazio, AG. Attitudes towards HPV immunization of Italian mothers of adolescent girls and potential role of health professionals in the immunization program. Vaccine. 2009; 27: 2625-9.
25. Rosenthal SL, Rupp R, Zimet GD, Mezaa HM, Lozaa ML, Short MB, Succop PA. Uptake of HPV Vaccine: demographics, sexual history and values, parenting style, and vaccine attitudes. Journal of Adolescent Health. 2008; 43: 239-45.
26. Yıldırım E, Günvar T, Kuruoğlu E, İlbi Ö, Güldal D. Sağlık kuruluşlarına başvuran kadınların rahim ağzı kanseri aşısı ile ilgili bilgilenmelerinin tutumları üzerine etkisi. Türk Aile Hekimliği Dergisi. 2011; 15(4): 153-8.
27. Chowa SN, Soonc R, Park JS, Pancharoene C, Qiaof YL, Basug P, Nghan HYS. Knowledge, attitudes, and communication around human papillomavirus (HPV) vaccination amongst urban. Asian Mothers and Physicians. Vaccine. 2010; 28: 3809-17.
28. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2016 [29.08.2018] Available from: https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/13183_sy2016turkcepdf.pdf?0
29. Markowitz LE, Dunne EF, Saraiya M, Lawson HW, Chesson H, Unger ER. Centers for Disease Control and Prevention (CDC); Advisory Committee on Immunization Practices (ACIP). Quadrivalent Human Papillomavirus Vaccine: Recommendations of the Advisory Committee on Immunization Practices (ACIP). MMWR Recomm Rep. 2007; 56(2): 1-24.
30. Committee on Infectious Diseases. HPV vaccine recommendations. Pediatrics. 2012; 129(3): 602-5.
31. Güvenç G, Akyüz A, Seven M. Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin human papilloma virüs enfeksiyonu ve aşıları ile ilgili bilgi ve tutumlarının. Gülhane Tıp Dergisi. 2012; 54: 104-10.